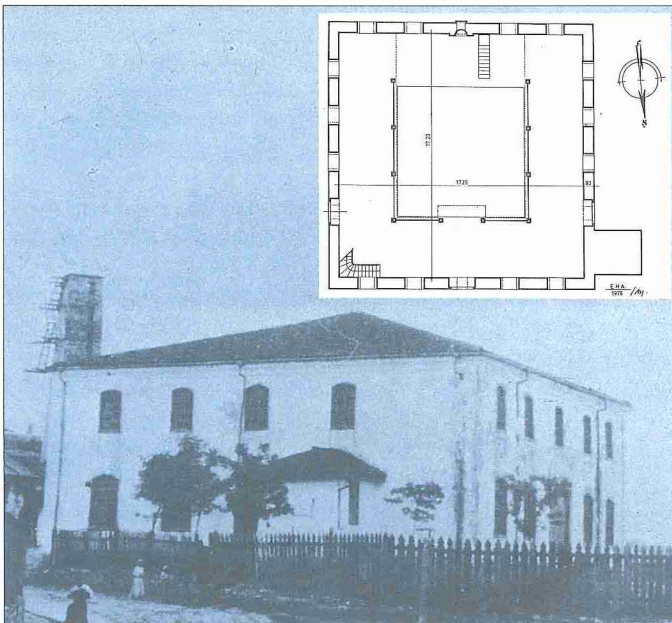

AZİZİYE CAMİİ

**İstanbul Maçka'da
XIX. yüzyılda yapımına başlanıp
bânisi Sultan Abdülaziz'in
tahttan indirilmesi üzerine
tamamlanamayan cami.**

Projesine göre Sultan Abdülaziz (1861-1876) bu camiyi kendi adını yaşatmak üzere Maçka'nın Dolmabahçe üzerindeki hâkim bir noktasında dört minareli olarak yaptırmak istemişti. Mimarı da o yıllarda birçok yapıyı inşa eden Sarkis Balyan (ö. 1899) olacaktı. Yaptırdığı bütün büyük yapılarda şehrin kuzey taraflarını tercih eden Abdülaziz, kendi camii için Marmara'dan geldiğinde Boğaz girişine hâkim bu yeri seçmiştir. Caminin geliri için önce, Beşiktaş'tan Maçka'ya doğru çıkan ve günümüzde de Akaretler adıyla anılan iki yol üzerinde iki taraflı olarak semte adını veren bir örnek kâgir evler yapıldıktan sonra caminin temeli atılmıştır. 1874 sonlarında veya 1875 yılı başlarında büyük bloklar halindeki temel taşları konularak bina yerden henüz yükselmeye başlamışken Sultan Abdülaziz'in 30 Mayıs 1876'da tahtından indirilmesi üzerine inşaat durmuş ve cami tamamlanmadan böylece kalmıştır. Duvarların ve büyük ana pâyelerin uzun süre duran temel taşları, buranın "Taşlık" adını almasına sebep olmuştur. 1940'lı yıllarda cami arsasına bir kahvehane ile bazı özel binalar yapılmış ve bu sebeple Aziziye Camii'nin izleri de ortadan kaldırılmıştır.

Aziziye Camii'nin 1880 yılına ait bir resmi - Dobruca / Romanya (İÜ Ktp., Albüm, nr. 91.233) ve planı (Ayverdi'den)

BİBLİYOGRAFYA :

"Akaretler", *İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi*, İstanbul 1982, I, 510-512 (Akaretler hakkında çeşitli söylentilere dair).

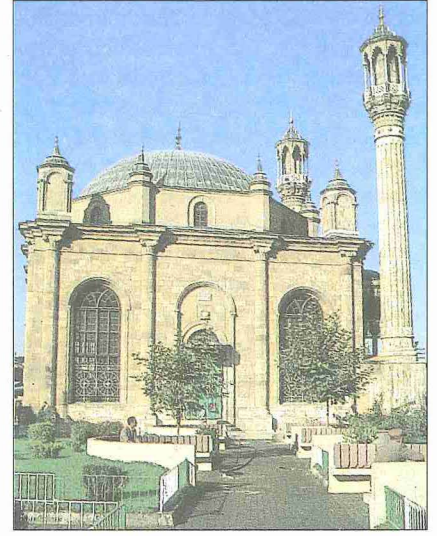
SEMÂVİ EYİCE

AZİZİYE CAMİİ

**Konya'da çarşı içinde
XIX. yüzyılda yapılmış cami.**

Bezirgânlar Hanı arsası diye bilinen yerde önceleri, IV. Mehmed'in kızlarından Hatice Sultan'ın eşi Musâhib Mustafa Paşa (ö. 1096/1685) tarafından yaptırılan ve altında dükkânlar bulunduğundan Yüksek Cami denilen bir mâbed vardı. 1284'te (1867-68) bu caminin yanması üzerine, vakıf gelirleri kullanılmak ve Sultan Abdülaziz ile annesi Pertevniyal Vâlide Sultan'ın da büyük maddî yardımları sağlanmak suretiyle yapımına 1872'de başlanıp birkaç yılda tamamlanan kâgir bir cami inşa ettirildi.

Aziziye Camii tamamen kesme taştan yüksek bir bina olup harime merdivenle çıkılmaktadır. Camilerde usulden olan avlusu yoktur. Şadırvanlar ise minare kürsülerine bitişiktir. Altı sütunlu ve üç kubbeli son cemaat yerini takip eden harim kare bir plana göre yapılmış olup büyük bir kubbe bu mekânı örtmektedir. Caminin iki yan duvarında beşer giriş bulunması Türk mimarisinde pek rastlanmayan bir özelliktir. Kubbe kasnağının etrafında sıralanan sivri külâhlı ağırlık kulecikleri ile dört köşede yükselen değişik biçimli ve başlı başına bir

Aziziye Camii - Konya

mimariye sahip olan dört büyük ağırlık kulesi, Aziziye Camii'ne değişik bir görünüm vermektedir. Yivli gövdeli çift minare de nisbetleri ve şerefe biçimleri bakımından Türk minarelerine göre değişiktir. Yapının her cephesinde yuvarlak kemerli büyük pencereler vardır. Minber ve mihrap zengin süslemeli olarak bölgede göktaş adı verilen mavimtrak taştan işlenmiştir. Mihrap ile kapıların üstünde çok güzel yazılar yer almaktadır. Aziziye Camii, XIX. yüzyılda Türk mimarisine hâkim olan Avrupa sanat akımlarının birkaçının karıştırılması suretiyle meydana getirilmiş, belirli bir üslubu olmayan ve cami mimarisinde bazı yenilikler deneyen değişik bir yapıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmet Önder, *Mevlâna Şehri Konya*, Konya 1962, s. 205-206; Konyalı, *Konya Tarihi*, s. 325-327; G. Goodwin, *A History of Ottoman Architecture*, London 1971, s. 424.

SEMÂVİ EYİCE

AZİZİYE CAMİİ

**Kuzey Romanya'da Dobruca'nın
Tulça (Tulcea) kasabasında
XIX. yüzyıla ait bir cami.**

Adından ve mimarisinden de anlaşıldığı gibi Sultan Abdülaziz'in saltanat yıllarında (1861-1876) yaptırılmıştır. Tulça'da bugün hâlâ müslüman cemaat bulunduğundan cami de ibadete açıktır. Ya-